

(i) Printed Pages : 7 Roll No. ....

(ii) Questions : 9 Sub. Code : 

1	0	0	3	2
---	---	---	---	---

Exam. Code : 

5	0	0	1
---	---	---	---

**Bachelor of Arts (FYUP) 1<sup>st</sup> Semester  
(2125)**

**POLITICAL SCIENCE**

**Paper : Introduction to Political Science (In all Mediums)  
POLDSC1**

**Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 90**

**Note :—** (1) Question No. 1 is compulsory. Attempt any **NINE** questions. Each question carries **2** marks.

(2) Attempt **ONE** question from each Unit (Units I to IV). Each question carries **18** marks.

**(Compulsory Question)**

1. Answer any **NINE** questions:
- (i) Which is the most important element of the state, and why?
  - (ii) Why did classical liberals consider the state as a necessary evil?
  - (iii) What do you understand by the term authoritative allocation of values?
  - (iv) What is the system approach to Political Science?

- (v) Write two characteristics of the Empirical Approach to Political Science.
- (vi) When was the Treaty of Westphalia concluded, and what was its effect?
- (vii) Explain the difference between the Constitution and Constitutionalism.
- (viii) What is Constitutionalism?
- (ix) Define democracy.
- (x) Define Rule of Law.
- (xi) What do you mean by national power?
- (xii) Write any two bases of Authority. 9×2=18

### UNIT-I

- 2. Define Political Science. Discuss the scope of Political Science. 18
- 3. Critically analyse the basic characteristics of the normative approach to Political Science. 18

### UNIT-II

- 4. Define Legitimacy. Discuss the methods to maintain legitimacy. 18
- 5. Explain the various dimensions of power given by Steven Lukes. 18

### UNIT-III

6. Critically analyse the liberal theory of the nature of the state. 18
7. Write down the features of the modern state. 18

### UNIT-IV

8. Write down the features of Constitutionalism. 18
9. Discuss the factors determining political participation in a democratic state. 18

### (हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। कोई भी नौ प्रश्न हल करें।  
प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।
- (2) प्रत्येक यूनिट (यूनिट I से IV) में से एक प्रश्न हल करें। प्रत्येक प्रश्न 18 अंक का है।

### (अनिवार्य प्रश्न)

1. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर दें:
- (i) राज्य का सबसे महत्वपूर्ण तत्व कौन सा है और क्यों?
- (ii) शास्त्रीय उदारवादी राज्य को एक आवश्यक बुराई क्यों मानते थे?
- (iii) मूल्यों के आधिकारिक आवंटन शब्द से आप क्या समझते हैं?
- (iv) राजनीति विज्ञान के लिए प्रणाली दृष्टिकोण क्या है?

- (v) राजनीति विज्ञान के अनुभवजन्य दृष्टिकोण की दो विशेषताएँ लिखिए।
- (vi) वेस्टफेलिया की संधि कब संपन्न हुई और उसका क्या प्रभाव पड़ा?
- (vii) संविधान और संविधानवाद में अंतर स्पष्ट कीजिए।
- (viii) संविधानवाद क्या है?
- (ix) लोकतंत्र को परिभाषित कीजिए।
- (x) विधि के शासन को परिभाषित कीजिए।
- (xi) राष्ट्रीय शक्ति से आप क्या समझते हैं?
- (xii) सत्ता के कोई दो आधार लिखिए। 9×2=18

### यूनिट-I

2. राजनीति विज्ञान को परिभाषित कीजिए। राजनीति विज्ञान के कार्यक्षेत्र की विवेचना कीजिए। 18
3. राजनीति विज्ञान के मानकीय दृष्टिकोण की मूल विशेषताओं का समालोचनात्मक विश्लेषण कीजिए। 18

### यूनिट-II

4. वैधता को परिभाषित कीजिए। वैधता बनाए रखने के तरीकों की विवेचना कीजिए। 18
5. स्टीवन ल्यूक्स द्वारा दिए गए शक्ति के विभिन्न आयामों की व्याख्या कीजिए। 18

### ਯੂਨਿਟ-III

6. ਰਾਜ਼ਯ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾ ਸਮਾਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਜ਼ਿਏ। 18
7. ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ਼ਯ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਲਿਖਿਏ। 18

### ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਲਿਖਿਏ। 18
9. ਏਕ ਲੋਕਤਾਂਤ੍ਰਿਕ ਰਾਜ਼ਯ ਮੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕੋ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੋਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 18

### (ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

### (ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
- (i) ਰਾਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?
- (ii) ਕਲਾਸੀਕਲ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਰਾਬੀ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ?
- (iii) ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੰਡ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?

- (iv) ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਸਟਮ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਹੈ ?
- (v) ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨੁਭਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
- (vi) ਵੈਸਟਫਾਲੀਆ ਦੀ ਸੰਧੀ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ?
- (vii) ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਓ।
- (viii) ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?
- (ix) ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (x) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (xi) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (xii) ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਅਧਾਰ ਲਿਖੋ। (9×2=18)

### ਯੂਨਿਟ-1

2. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
3. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 18

### ਯੂਨਿਟ-II

4. ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵੈਧਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
5. ਸਟੀਵਨ ਲੂਕਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

### ਯੂਨਿਟ-III

6. ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 18
7. ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 18

### ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 18
9. ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18